

Oudkomers en tweede generatie allochtonen

Paula van der Brug

Eind 2001 verbleven in Nederland bijna 1,2 miljoen personen die zich hier vóór 30 september 1998 vanuit het buitenland hadden gevestigd. Deze personen vallen niet onder de Wet inburgering nieuwkomers, aangezien ze al voor het in werking treden van deze wet in Nederland verbleven. Van degenen die zich vóór 1970 in Nederland hebben gevestigd, is het merendeel westers allochtoon. Van de personen die zich tussen 1970 en september 1998 in Nederland hebben gevestigd, zijn de meesten niet-westers allochtoon.

Inleiding

Op 30 september 1998 is de Wet inburgering nieuwkomers in werking getreden. In deze wet is bepaald dat vreemdelingen van 18 jaar en ouder die zich na deze datum in Nederland vestigen, anders dan voor een tijdelijk doel, verplicht zijn een inburgeringscursus te volgen. Personen die zich vóór deze datum in Nederland hebben gevestigd, zijn daartoe niet verplicht. Veel gemeenten zijn zich zeer bewust geworden van het belang van een goede en snelle inburgering van hun burgers en bieden aan deze personen inburgeringscursussen aan op vrijwillige basis (Kamerstukken II, 2002–2003). Overwogen wordt om de huidige regelgeving aan te passen, zodat ook degenen die al vóór 30 september 1998 in Nederland verbleven, worden verplicht om een inburgeringscursus te volgen. Er bestaat echter nog weinig inzicht in de omvang en de kenmerken van deze doelgroep (Van der Brug en Rienstra, 2003). In dit artikel worden een aantal kenmerken beschreven van eerste generatie allochtonen van 18 jaar en ouder, die ultimo 2001 in Nederland verbleven, zich vóór 30 september 1998 in Nederland hebben gevestigd en zijn ingeschreven in de Gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens (GBA). Voor het bepalen van de vestigingsdatum is uitgegaan van de laatste datum van vestiging in Nederland volgens de GBA. Deze personen worden in dit artikel 'oudkomers' genoemd.

Nieuwkomers en oudkomers

In de Wet inburgering nieuwkomers wordt onder een nieuwkomer het volgende verstaan. Ten eerste betreft het vreemdelingen die in Nederland rechtmatig verblijven op grond van een verblijfsvergunning voor bepaalde tijd als bedoeld in artikel 14 en artikel 28 van de Vreemdelingenwet 2000, die de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt en die voor de eerste keer tot Nederland zijn toegelaten. Uitzondering hierop zijn degenen die hier voor een tijdelijk doel verblijven (tenzij behorend tot een door de minister aan te wijzen categorie van vreemdelingen) en degenen die op grond van bepalingen van verdragen of van besluiten van volkenrechtelijke organisaties niet verplicht kunnen worden om aan een inburgeringsprogramma deel te nemen. Ten tweede betreft het Nederlanders die zijn geboren buiten Nederland, de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt en voor de eerste keer in Nederland ingezetene zijn in de zin van de Wet gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens. Onder oudkomers worden in dit artikel verstaan: eerste generatie allochtonen van 18 jaar en ouder, die ultimo 2001 in Nederland verbleven, zich vóór 30 september 1998 in Nederland hebben gevestigd en zijn ingeschreven in de Gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens.

Naast kenmerken van oudkomers worden ook enkele kenmerken van tweede generatie allochtonen van 18 jaar en ouder beschreven. Met deze informatie wordt meer inzicht geboden in de doelgroep waarop de nieuwe regelgeving (eventueel) van toepassing is.

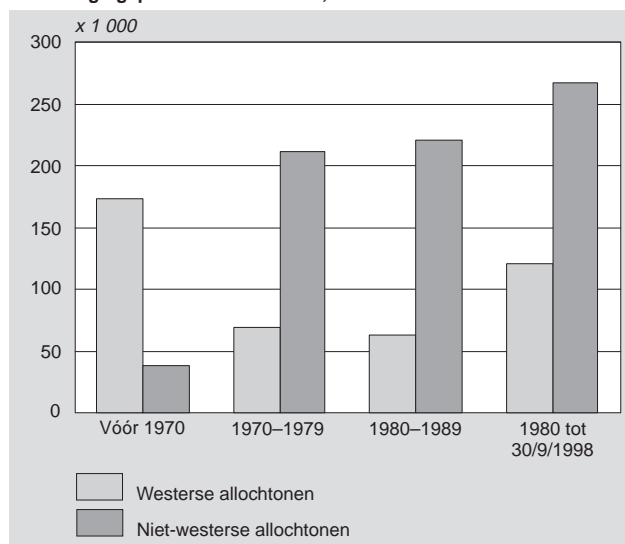
Periode van vestiging

Eind 2001 woonden er in Nederland bijna 3 miljoen allochtonen, van wie er 2,2 miljoen 18 jaar of ouder waren. De groep allochtonen van 18 jaar of ouder bestaat uit eerste generatie allochtonen (1,4 miljoen) en tweede generatie allochtonen (0,8 miljoen). Van de eerste generatie allochtonen zijn er 1 164 duizend personen voor 30 september 1998 in Nederland komen wonen, de zogenaamde oudkomers; 209 duizend hebben zich na deze datum in Nederland gevestigd.

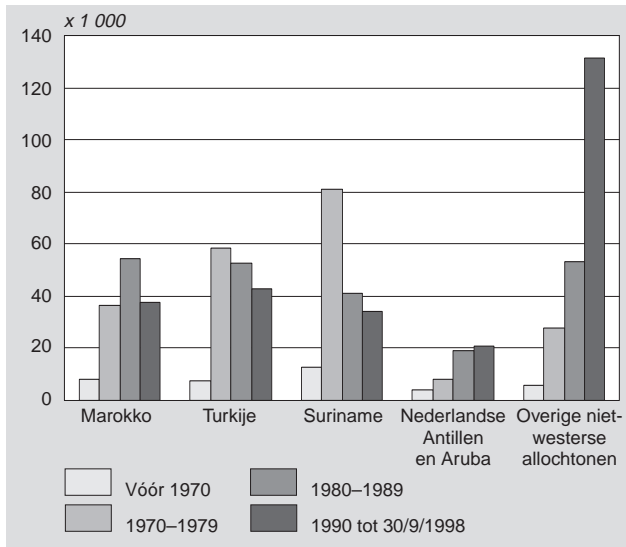
Van de eerste generatie die zich vóór 1970 in Nederland vestigde, is het merendeel westers allochtoon (*grafiek 1*). Van degenen die zich tussen 1970 en september 1998 in Nederland vestigden, zijn de meesten niet-westers allochtoon. Van alle westerse allochtonen van 18 jaar en ouder die ultimo 2001 in Nederland woonden, heeft een derde zich vóór 1970 in Nederland gevestigd. Na 1970 zijn er aanzienlijk minder westerse allochtonen naar Nederland gekomen, al is het aantal personen dat zich in Nederland vestigt in de periode 1990–1998 weer toegenomen.

Onder niet-westerse allochtonen ligt de piek van de vestiging na 1970. Van de Surinamers die ultimo 2001 in Nederland verbleven, is bijna de helft tussen 1970 en 1980 naar Nederland gekomen (*grafiek 2*). Ook heeft meer dan een derde van de Turken zich in dezelfde periode in Nederland gevestigd. Tussen 1980 en september 1998 daalde het aantal personen van Turkse herkomst dat zich in Nederland vestigde, al bleef dit aantal ten opzichte van andere herkomstgroeperingen groot. Ook veel Marokkanen zijn in de jaren zeventig in Nederland komen wonen, maar het hoogtepunt van deze vestiging viel in de jaren tachtig. Van de Antillianen en Arubanen heeft het overgrote deel zich na 1980 in Nederland gevestigd. Van de ultimo 2001 in Nederland gevestigde overige niet-

1. Oudkomers van 18 jaar of ouder naar herkomstgroepering en vestigingsperiode in Nederland, ultimo 2001

2. Niet-westerse oudkomers van 18 jaar of ouder naar herkomst-groepering en vestigingsperiode in Nederland, ultimo 2001

westerse allochtonen heeft bijna de helft zich hier tussen 1990 en 1998 gevestigd.

Leeftijd

Er zijn meer oudkomers van niet-westerse herkomst (737 duizend) dan oudkomers van westerse herkomst (427 duizend). Zeven op de tien oudkomers zijn tussen de 25 en 55 jaar oud (staat 1). Van de

25-44-jarige oudkomers zijn drie op de vier niet-westers allochtoon. Onder 65-plussers zijn juist drie op de vier oudkomers westerse allochtoon.

De tweede generatie allochtonen van 18 jaar en ouder die ultimo 2001 in Nederland verbleven, omvat 792 duizend personen en bestaat voor het grootste deel uit westerse allochtonen. Acht op de tien tweede generatie allochtonen van 18 jaar en ouder behoren tot een westerse herkomstsgroepering. De meesten zijn tussen de 18 en 45 jaar oud. In de leeftijdsgroep 18-24 jaar is de meerderheid echter van niet-westerse origine, namelijk 89 duizend van de 162 duizend allochtonen van deze leeftijd). In de leeftijdsgroep 25-34 jaar is daarentegen maar één op de vier tweede generatie allochtonen van niet-westerse herkomst, en in de leeftijdsgroep 35-44 jaar nog maar één op de zeventien.

Woonregio

Eind 2001 woonde ruim de helft van de oudkomers in een stad met meer dan 100 duizend inwoners (staat 2). In totaal betreft dit 652 duizend personen. In de vier grote steden zijn vier op de vijf oudkomers van niet-westerse herkomst. Buiten de steden met meer dan 100 duizend inwoners zijn de aantallen westerse en niet-westerse allochtone oudkomers ongeveer in evenwicht.

Van de tweede generatie allochtonen van 18 jaar en ouder wonen vier op de tien (319 duizend personen) in een gemeente met meer dan 100 duizend inwoners. Van deze groep zijn in de vier grote steden zes op de tien westerse allochtoon. Buiten de vier grote steden zijn negen op de tien allochtonen van de tweede generatie van westerse herkomst.

Oudkomers wonen dus naar verhouding vaker in een van de vier grote steden dan tweede generatie allochtonen van 18 jaar en ouder. Daarentegen wonen er naar verhouding meer tweede gene-

Staat 1
Oudkomers en tweede generatie allochtonen van 18 jaar of ouder naar leeftijd, ultimo 2001

	18-24 jaar	25-34 jaar	35-44 jaar	45-54 jaar	55-64 jaar	65 jaar of ouder	Totaal
<i>x 1 000</i>							
Oudkomers							
Niet-westerse allochtonen	76,3	214,7	221,6	124,3	68,4	32,1	737,4
Westerse allochtonen	20,3	62,9	81,6	101,8	73,7	86,5	426,6
Totaal	96,6	277,5	303,2	226,1	142,1	118,6	1 164,0
2e generatie							
Niet-westerse allochtonen	89,4	40,0	8,5	3,2	1,6	1,6	144,4
Westerse allochtonen	72,2	125,2	136,6	120,1	99,2	94,5	647,9
Totaal	161,7	165,2	145,2	123,3	100,8	96,1	792,3
Totaal oudkomers en 2e generatie	258,2	442,8	448,4	349,4	242,9	214,7	1 956,3

Staat 2
Oudkomers en tweede generatie allochtonen van 18 jaar of ouder naar regio, ultimo 2001

	Vier grote steden	Overige gemeenten met meer dan 100 duizend inwoners	Gemeenten met minder dan 100 duizend inwoners	Totaal ¹⁾
<i>x 1 000</i>				
Oudkomers				
Niet-westerse allochtonen	318,1	156,7	262,6	737,4
Westerse allochtonen	90,3	86,6	249,7	426,6
Totaal	408,4	243,4	512,2	1 164,0
2e generatie				
Niet-westerse allochtonen	58,2	31,6	54,5	144,4
Westerse allochtonen	91,7	137,7	418,6	647,9
Totaal	149,9	169,3	473,1	792,3
Totaal oudkomers en 2e generatie	558,3	412,7	985,3	1 956,3

¹⁾ Inclusief personen voor wie de regio niet kan worden vastgesteld.

ratie allochtonen van 18 jaar en ouder buiten de gemeenten met meer dan 100 duizend inwoners. Beide groepen zijn in de overige gemeenten met meer dan 100 duizend inwoners nagenoeg gelijk vertegenwoordigd.

Eén of twee in het buitenland geboren ouders

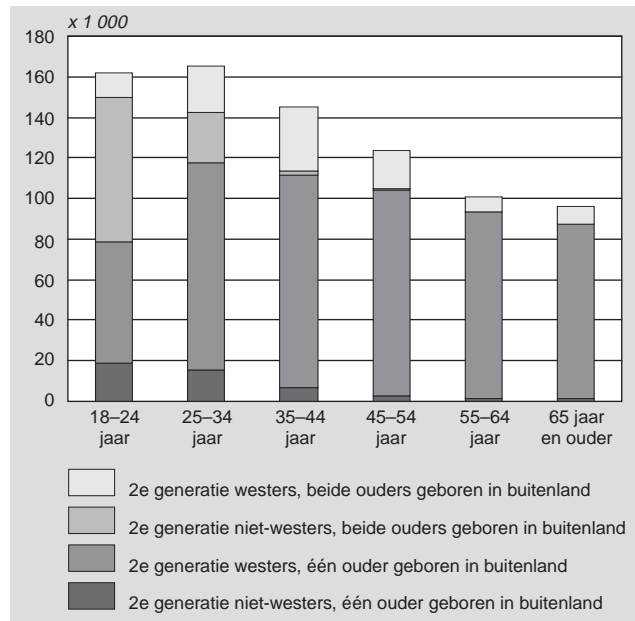
Naast het onderscheid in westerse en niet-westerse allochtonen kan bij de tweede generatie allochtonen ook onderscheid worden gemaakt tussen degenen van wie beide ouders in het buitenland zijn geboren en degenen van wie één ouder in het buitenland is geboren.

Van de tweede generatie allochtonen van 18–24 jaar heeft de helft één ouder die in het buitenland is geboren en de helft twee ouders die in het buitenland zijn geboren (*grafiek 3*). Onder allochtonen van de tweede generatie van 25 jaar en ouder hebben ten minste zeven op de tien allochtonen één ouder die in het buitenland is geboren. In totaal hebben bijna 600 duizend allochtonen één ouder die in het buitenland is geboren en zijn er 200 duizend allochtonen met twee in het buitenland geboren ouders.

Van de tweede generatie allochtonen met één in het buitenland geboren ouder, zijn negen op de tien van westerse herkomst. In de leeftijdsgroep 18–24 jaar is één op de vier niet-westers allochtoon. In de overige leeftijdsgroepen is dit slechts één op de tien.

Er zijn vrijwel evenveel westerse als niet-westerse tweede generatie allochtonen van wie beide ouders in het buitenland zijn geboren (respectievelijk 102 duizend en 99 duizend). Deze aandelen verschillen echter sterk per leeftijdsgroep. In de leeftijdsgroep 18–24 jaar zijn ruim acht op de tien van niet-westers allochtone herkomst. In de leeftijdsgroep 25–34 jaar zijn het er vijf op de tien. Onder tweede generatie allochtonen van 35 jaar en ouder bevinden zich slechts 3 duizend niet-westerse allochtonen van wie beide ouders in het buitenland zijn geboren.

3. Tweede generatie allochtonen van 18 jaar of ouder met één of twee in het buitenland geboren ouders naar leeftijd, ultimo 2001

Literatuur

Brug, P. van der, en M. Rienstra, 2003, Oudkomers en tweede generatie allochtonen in Nederland. CBS, Voorburg/Heerlen.

Wet van 9 april 1998, houdende regels met betrekking tot de inburgering van nieuwkomers in de Nederlandse samenleving (Wet inburgering nieuwkomers), stb. 1998, 261.

Kamerstukken II, 2002–2003, 27 083, nr. 31.